

Arnaldur Hjartarson

EVROPSKUR BANKARETTUR

OG ÁHRIF HANS Á ÍSLENSKAN RÉTT

fons juris

REYKJAVÍK 2017

Rit þetta er tileinkað dóttur minni, Steinunni Lind

Evrópskur bankaréttur – og áhrif hans á íslenskan rétt.
© Arnaldur Hjartarson

Oddi, umhverfisvottað fyrirtæki
Fons Juris ehf. – Reykjavík – 2017
Bók þessa má ekki afrita með neinum hætti,
svo sem ljósmyndun, prentun, hljóðritun
eða á annan sambærilegan hátt,
að hluta eða í heild, án skriflegs leyfis
höfundar og útgefanda.
ISBN 978-9935-24-151-1

*Rit þetta hefur staðist þær fræðilegu kröfur sem gerðar eru samkvæmt
ritrýnireglum útgefanda.*

EFNISYFIRLIT

1.	Inngangur	11
I. HLUTI – BANKAR Í SÖGULEGU OG HAGFRÆÐILEGU SAMHENGI ...		17
2.	Bankar í sögulegu og hagfræðilegu samhengi	19
2.1	Almennt um viðfangsefnið	19
2.2	Almennt um fjármálakerfið	20
2.3	Nokkur orð um hlutverk peninga	23
2.4	Sögulegt yfirlit um upphaf bankastarfsemi	26
2.5	Hlutverk og sérstaða viðskiptabanka í samfélaginu	28
2.5.1	Fyrirvari varðandi erlendar fræðikenningar?	28
2.5.2	Nánar um sérstöðu viðskiptabanka í samfélaginu	30
2.6	Nokkur orð um annars konar fjármálafyrirtæki	37
2.7	Helstu ályktanir	39
II. HLUTI – EVRÓPUSAMBANDIÐ OG BANKAR		41
3.	Undirstöðuatriði ESB-réttar um fjórfrelsið og lagasamræmingu	43
3.1	Fjórfrelsið	43
3.2	Lagasamræming – með eða án samstarfsvilja einstakra aðildarríkja	45
3.3	Nánar um dómaframkvæmd Evrópudómstólsins – fjórfrelsinu er fátt óviðkomandi	49
4.	Afleiddur réttur – helstu tegundir lagagerða Evrópusambandsins	59
4.1	Reglugerðir	59
4.2	Tilskipanir	60
4.3	Aðrar gerðir sem hafa þýðingu í evrópskum bankarétti	65
5.	Sögulegt yfirlit um reglur ESB-réttar um starfsemi fjármálafyrirtækja – með áherslu á banka	67
5.1	Almennt um efnið	67
5.2	Hugtakanotkun að ESB-rétti – bankar eru lánastofnanir	70
5.3	Fyrsta bankatilskipunin	76
5.4	Markmiðið um innri markaðinn og reglur bandalagsins í framhaldi af fyrstu bankatilskipuninni	78
5.5	Önnur bankatilskipunin og tengdar reglur	80
5.6	Innstæðutryggingar og Icesave	85
5.7	Fall BCCI bankans í Lúxemborg og áhrif þess á evrópskan bankarétt ...	88
5.8	Tengsl evrópsks bankaréttar við reglur um verðbréfavíðskipti	89

5.9	Verkefnaáætlun bandalagsins á sviði fjármálaþjónustu og Lamfalussy-ferlið	91
5.10	CRD löggjöfin	95
5.11	Aukin áhersla á neytendavernd í reglum um útlánastarfsemi banka ..	97
6.	Viðbrögð Evrópusambandsins við fjármálakreppunni sem hófst árið 2007...	101
6.1	Almennt um fjármálakreppuna og áhrif hennar	101
6.2	De Larosiére-skýrslan	103
6.3	Liikanen-skýrslan	104
6.4	Nýjar efnisreglur í ESB-rétti	105
6.4.1	CRD IV löggjöfin	105
6.4.2	Aðrar nýjar reglur á vettvangi Evrópusambandsins	111
6.5	Nýjar eftirlitsstofnanir á fjármálamarkaði	115
6.5.1	EBA, ESMA og EIOPA	115
6.5.2	Evrópska kerfisáhætturáðið	120
6.6	Samantekt um þróunina undanfarin ár við lagasetningu á vettvangi Evrópusambandsins	121
7.	Tengsl evrópsks bankaréttar við annað starf á alþjóðavettvangi	123
7.1	Basel nefndin um bankaeftirlit	123
7.2	Alþjóðlegur samráðsvettvangur um fjármálastöðugleika	126
III. HLUTI – EES-RÉTTUR OG LANDSRÉTTUR		129
8.	Upptaka gerða Evrópusambandsins í EES-samninginn og innleiðing EES-reglna í landsrétt	131
8.1	Almennt um upptöku gerða Evrópusambandsins í EES-samninginn ..	131
8.2	Almennt um innleiðinguna í landsrétt	132
8.3	Reglugerðir	133
8.4	Tilskipanir	135
8.5	Aðrar gerðir	138
9.	Sérlausnir við aðlögun gerða Evrópusambandsins að EES-rétti – helstu álitæfnin um þessar mundir	141
10.	Tafir á upptöku gerða í EES-samninginn, tafir á innleiðingu gerða í landsrétt og mistök við innleiðinguna	149
10.1	Tafir á upptöku gerða í EES-samninginn	149
10.2	Tafir á innleiðingu gerða í landsrétt	150
10.3	Mistök við innleiðingu – regla EES-réttar um skaðabótaábyrgð ríkisins	151
11.	Túlkun EES-réttar	155
12.	Fjórfrælsið og EES-réttur	167
13.	Fjármagnshöft og EES-réttur	171
14.	Vægi norsks réttar í norrænu samstarfi	175
15.	Kostir og gallar lagasamræmingar – er hámarkssamræming ávallt til góðs? ...	179
IV. HLUTI – FJÁRMÁLAEFTIRLIT Í HNOTSKURN		189
16.	Fjármálaeftirlit og framkvæmd þess á Íslandi	191
16.1	Fjármálaeftirlitið	191
16.2	Seðlabanki Íslands	192
16.3	Neytendastofa	194
16.4	Aukin áhersla á fjármálastöðugleika við fjármálaeftirlit – ný löggjöf um fjármálastöðugleikaráð	194
16.4.1	Almennt um fjármálastöðugleikaráð	194

16.4.2	Verkefni fjármálastöðugleikaráðs	196
16.4.3	Kerfisáhættunefnd	197
17.	Viðfangsefni fjármálaeftirlits	201
17.1	Almennt um efnið	201
17.2	Varfærniseftirlit	202
17.3	Þjóðhagslegt fjármálaeftirlit	211
17.4	Eftirlit með viðskiptaháttum	214
18.	Eftirlitsstofnanir og fjármálafyrirtæki – samstarfsaðilar eða andstæðingar?..	217
19.	Mun fjármálaeftirlit á Íslandi breytast með tilkomu nýrra evrópskra eftirlitsstofnana á fjármálamarkaði?	219
20.	Samandregnar ályktanir um evrópskan bankarétt	221
HEIMILDASKRÁ		225
DÓMASKRÁ		233
LAGASKRÁ		235
ATRÍÐISORÐASKRÁ		249
ABSTRACT		257
SKAMMSTAFANASKRÁ		259